

aliquis sanctus alius oret pro me. q. nūq̃
liberabo.

Sermo CXXXVIII
de malis cogitationib⁹

Auferte malū

A cogitationū vīarū ab oculis
meis. **Esa. p.** Sic dicit **Hiero.**
Lutissimū atq; pfectissimū est. vt assue/
scat anim⁹ puigili custodia discernere cogi/
tationes suas. ⁊ ad p̄mū cū intrāt. vel p̄ba/
re vel reprobare qd cogitat. vt bonas cogi/
tatiōes ī se seruet. ⁊ malas statim expellat
hic nanq; fons ē boni. ⁊ origo mali. Ideo
saluator n̄r q̄ est scrutator cordiū ad nos
loquit in p̄missis v̄bis: **Auferte malū. Un-**
de in p̄nti sermōe qnq; de cogitatiōibus
sūt dicēda. **Primo** vñ cogitatiōes habēt
originē. **Secūdo** q̄re sum⁹ p̄ni ad malum
Tertio q̄ dāna inferūt nob male cogitati/
ones. **Quarto** q̄b cautelis debet q̄s se pre/
munire a nocuis cogitatiōib⁹. **Quinto** p
que expellunt male cogitatiōes. **Circa**
p̄mū sciendū q̄ q̄tūm ad p̄menam origi/
nem. oēs male cogitatiōes ortum habue/
runt a diabolo. qd sic patet. **Cū** enī prim⁹
homo condit⁹ in statu innocētiē nihil de
malis cogitatiōib⁹ sciret. venit diabolus in
specie serpentis. ⁊ suasiit mulieri. ⁊ mulier vl/
terius viro. ⁊ ibi ex suggestionē diaboli or/
tum habuerūt oēs cogitationes male. **Et**
eodem modo ⁊ ordine quo ibi succreuerūt
adhuc in nob succrescūt. **Vnde** s̄m **Aug.**
Suggestio serpentis in nobis ē p̄m⁹ mot⁹
ex fomite. **Comestio** x̄o mulieris est delectatio.
Sed comestio viri est consensus.
Per hec tria. s. suggestionē delectationē
⁊ consensum homo in temptationē ducit.
q; temptatio per suggestionē que in cogi/
tatione consistit inchoatur. per delectatio/
nem cogitationis p̄greditur. ⁊ per consen/
sum consumat. **Et** sic patet p̄mū videlicet
vnde cogitatiōes male ortum habeant.

Sed q̄tūm ad secundū querit. quare
homo p̄mior sit ad cogitandū malū q̄ bonū.
De h̄ p̄nt assignari tres cause. **Prima**
ex nature corruptione in p̄mo paren/
te. **Et** ad id facit qd dicit **Sap. ix.** Cor-

pus qd corrumpit aggrauat animam. et
terrena inhabitatio deprimat sensum mul/
ta cogitantem. **Vnde** plus trahit vnus
equus deorsum q̄ decē sursus. **Sic** fomes
qui mouet ad malum semper contra nos ē
ergo proni sumus ad malum. **Sen. viij.**
Sensus ⁊ cogitationes cordis humani
in malum prona sunt ab adolescentia sua
Secunda causa quia incitans nos ad
malum est p̄sens. delectabile enī app̄hen/
sum per cogitationē sensum vel imagina/
tionem quasi ex necessitate mouet concupi/
scentiam. **Sed** incitans nos ad bonū est
absens. ⁊ multum distans. scilicet beatitu/
do que est fons virtutum. **Tertia** causa
est quia malum possum⁹ facere per nos. sed
bonū non possumus sine gratia adiutrice.
Sed q̄tūm ad tertium sciendū. q̄
ex fonte malarum cogitationū qnq; mala
procedunt. **Primū** est malum peccati.
licet que dam cogitatiōes in se non sūt ma/
le. imo possunt esse bonę ⁊ meritorie. etiam
si sint d̄re illicita. puta si aliquis cogitat d̄
m̄chia ad p̄dicandum vel corrigendū. ta/
men si cogitatio sit cū concupiscētia ⁊ de/
lectatione tunc causat peccatum. **Et** h̄ sit
tripliciter. **Primo** cum concupiscētia
sit vel consistit in primo motu. sic est pecca/
tum veniale. **Secundo** cum sequit cō/
sensus cum delectatione. licet in opus nō
progrediatur. hoc est mortale peccatum.
Vnde cum aliquis consentit in talem de/
lectationem cum plena deliberatiōe. non ē
aliud q̄ q̄ affect⁹ suus sit inclināt⁹ ad de/
lectandū in tali morosa delectatiōe. **Ter**
tio cum consentit in opus vt scilicet p̄po/
nat opus actu perficere. tunc volūtas pro/
facto reputatur. etiam si facultas nō sit fa/
ciendi illud opus. **Et** sic malū cogitatiōis
gradatim sp̄ aggrauat. **Quorū** etiā gra/
duum aggrauationē describit b̄n̄s **Bre**
gorius dicēs: q̄ ex delectatiōe cogitatiōis
nascit peccati affectio. **Ex** affectiōe cōsen/
sus. **Ex** consensu opatio. **Ex** opatiōe con/
suerudo. **Et** cōsuerudine desperatio. **Ex**
desperatione defensio. **Ex** defensione glia/
tio. **Ex** glia tiōe c̄na dānatio. **Et** oīa illa
mala passim sic veniūt ex mal cogitatiōib⁹

Secundū malū cogitationū est. q̄ cor inq̄nantz defedant illud. Cū enim cor sit mēbz nobilissimū in hōie. ita etiā vt ipsa sapiā increata ipsum cor p se hīc desiderat dicēs. **Proū. xxiij.** **P**rope fili mi mibi cor tuū. Inde ē supposito q̄ ī malis cogitationibz nullū eēt pctm̄. tñ. p̄ nobilitatem cordis dedignari deberet hō cor suū fedis. īmundis cogitationibz deturpare. exēplo illius gentis. **Genec. q̄ dixit.** Si scire deos ignoscituros. ⁊ hoies ignoraturos adhuc p̄ peccati turpitudinē peccare dedignarer. **Propt̄ qd̄ p̄b̄ta Dauid petijt ī ps.** Cor mundum crea in me deus ⁊c. **Tertium** malum cogitationū est. q̄ diabolū ad cor aduocat. ⁊ sibi domiciliū ibi parat. **Cōtra illud dicit apls Eph. iij.** Nolite locū dare diabolo. scilicet p fedas cogitationes. in quibus ipse īmundus spūs delectatur. ⁊ per eas illi hōmo obligatur. **Unde Greg. in moral.** Licet reproborū mentes non semper diabolū sequantur ī opere. valde tamen illi se obligāt in cogitatione. **Sic econuerso per bonas cogitationes deo preparatur locus in corde nostro.** **Iuxta illud. j. Reg. ij.** Et ipsi pparātur cogitationes. **Bo. bonē. Quartum** malū cogitationū est. q̄ male cogitationes cum malis delectatiōibz faciunt in hōmine infernū. **Ram** vbicūqz est diabolus ibi est infernū. **Sic econuerso.** vbi est de⁹ ibi est celum. quia diabolus habet domiciliū in corde polluto malis cogitationibz. vt dictum est. ergo ibi quodāmodo facit infernū. quia sicut in inferno est ignis. sic etiā in polluto corde est ignis ardentis concupiscentie. fetor fcede luxurie. vermis remordentis consciētie. tenebre obscuratē intelligentie. **ps.** Obscurentur oculi eoz ne videant ⁊c. **Quintum** malum cogitationū est. q̄ male cogitationes hōminem gratia dei priuant. **Unde Judas** postqz diabolus miserat in cor eius quō traderet christum. perdidit omnem gratiam irrecuperabili. **Sic etiā alij pctōres qz plures p̄dunt etiam irrecuperabiliter omnem gratiā per malas cogitationes.** nā multi haberēt a deo speciales gratias deuotiōis ⁊ diuini

ne dulcedinis in oīone ⁊ meditatiōe. qual p̄dūt p malas cogitationes. **Eccs. x.** **Nu**scē morietes p̄dūt suauitatē vnguēti. **Nu**scē sūt cogitationes volatiles ⁊ vage. q̄ sūt morietes qñ ad instar cadaueri mortui putrescūt in corde. iste p̄dūt suauitatē vnguēti. i. oīs deuotiōis ⁊ gr̄e. qua intus spūscō opante vincte sunt. **Sed q̄tum ad** quartum sciendū q̄ tribus cautelis debet se p̄munire quis a nociuis cogitationibz. **Prima** cautela ē timor dñi. vt hō imāginet deū eē p̄ntem ⁊ videre secreta cordis. **Multa** enī pctā opis cauēt p̄ timorez hōiū. ne videlicet hōibz īnotescāt. **Quis** enī turpitudinē cōmittere vellet in p̄sentia hōminū? **Multomagis** quis vitare debet malum propter p̄sentiam dei. quia deus semper p̄sens est. multo clarius cognoscens cogitationes nostras qz hōmines facta nostra cognoscere possunt. **Proverb. xvi.** In timore dñi declinat a malo. **Secunda** cautela ad excludendum cogitationes malas est custodia sensus. ⁊ p̄cipue custodia oculorum. **Unde sciendū** q̄ oculi solliciti sunt custodiendi. ⁊ h̄ propter tria. **Primo** quia oculi sūt valde veloces ad nocendum animę. **Ideo p̄** donibus comparantur. **1. breu. iij.** Oculi meus depredatus est animam meam. **Gen. iij.** Vidit m̄r lignū q̄ eēt pulcr̄ oculis scilicet ad videndum. ⁊ suauē ad vescendum. **Unde Greg.** Non enī lignū Eua tetigisset. nisi prius incaute respexisset. **Secundo** custodiendi sunt oculi. quia quādo vsus alicuius rei est magis necessarius pro tanto eius abusus plus est timendus. **Orabit** etiam lingua corrupta sit. tamē includi potest longo tempore. sic q̄ cesset a loquela: exemplo illius qui portauit per tres annos lapidem in ore. vt sic disceret tacere ⁊ linguam refrenare. **Sed** oculi et visus sunt valde ⁊ quasi pro omni tempore necessarij. ideo magis custodiēdi. **Tertio** custodiendi sunt oculi. quia sunt dñe porte in castro nostri corporis. ⁊ qui habet portas alicuius castri habet ipsum castrū. **Sic** si diabolus habet oculos nostros. tūc habet castrū corporis nostri. ⁊ tūc p̄sequē

Sermo

mons intrat per fenestras nras. et nihil hz
teus in hōie si oculos nō hz. Sic enī dñs
castri nō hz ingressū nisi p portā. sic nec de
us. Tercia cautela ē fuga ocij. ergo sem
per aliqd boni facito. vt te diabolus inue
niat occupatū. **Hiero.** Nō enī facile capi
tur. q̄ bono vacat exercitio. **Vñ** legit in vi
tas patrū. q̄ qui ē occupatus in aliq̄ exerci
tio bono hz vñū demonē cū temptantē. s̄
q̄ est ociosus hz mille demōes cū temptā
tes. **¶ Sed q̄tū** ad q̄nū sciendum. q̄
male cogitationes p̄ q̄nq̄ expellunt que in
telligunt per q̄nq̄ digitos i manu. p̄ quā
repellit homo a se inimicū volentem cum
ledere in corpore. **Primū** est memoria
mortis. **Unde Aug.** Nihil sic reuocat a
peccato. sicut frequens mortis meditatio.
Secundū est memoria passionis chri
sti. **Aug.** Totus nob̄ fixus sit i corde qui
pro nobis fixus est in cruce. **Tertium** ē
memoria extremi iudicij vbi reddituri su
mus rationem de cogitationibz nris. **Sap.**
p. De cogitationibz impij interrogatio erit
Quartū est pena damnator. **Vñ** **Isi.**
do. in si. Intende anima quascunq̄ seculi
penas. quoscunq̄ tormentor̄ dolorē. et cō
para hoc totum gehennē. et leue erit tibi oē
quod pateris. **Hiero.** in epla. Tanta i in
ferno vis doloris est q̄ mens ad aliud vi
rigi non poterit. nisi ad qd̄ vis doloris im
pellit. **Quintū** est gloria beator. d̄ qua
dicit ps. Qm̄ mille āni āni oculos tuos tāq̄
¶ dies besterna q̄ p̄terit. **Unde** pro cō
clusionē istius sermōis canere nos debem?
a malis cogitationibz. et q̄n̄ incidunt tūc im
mediate eas expellere debem? **Unde Ce
sarius.** Incipiam? bonas cogitationes dili
gere. et statim ab illis que male sūt nos do
min? dignabit liberare. **Hiero.** Quicqd̄
pudet dicere. pudeat et cogitare. **¶** Diabo
lus delectat in malis cogitationibz. patet p̄
tale exemplū. **Legitur** q̄ quidam habuit
malas cogitationes. et diabolus se ei associ
ans in specie cursoris secū ambulauit. et cū
simul ambularent iste homo expauescere
cepit. et cum peruenirēt ad quandam eccle
siam ille homo intrauit. et compunctus ad
sacerdotem inuit eo q̄ in q̄dragesima eēt. et

confessus est. **¶** Nū exiit de ecclesia diabo
lus stetit foris et vicissim insperxit homines
exeuntes de ecclesia interrogans vbi soci?
suis maneret. **Et** cum ille dixit. ego sum.
qui huc etiam tecum veni. eamus ulterius
At ille: tu non es socius meus qui an
tea fuisti. quia tunc non cognouit eum. eo
q̄ confessus esset. et deus ei peccata sua in
dulsisset.

¶ Item alium sermonē de cog
itationibus quō continue hōi sex sūt co
gitanda que preseruant eū a malo et custo
diunt euz in gratia. **Augre** ante sermone
liij. **¶**

Sermo. CXXXIX. de locutiōe.

Omniver
to ocioso quod locuti fuerint.
Matth. xij. Sciendum q̄ q̄
tuor sunt obseruanda ne offendam? in lin
gua et in verbis. **¶** Nam homo qui loquitur
debet attendere quid dicat. q̄n̄ dicat. et quō
dicat. **¶ Primo** qd̄ homo debeat loq̄. **¶**
docetur. j. Petri. iij. Si quis loquit q̄si
sermōes dei loquat. **Eph. iij.** Dis sermo
malus ex ore vestro non pcedat. sed si quis
bonus est ad edificationē. **¶** Contra hoc fa
ciant qui loquunt verba scurrilia et noci
ua. et talia verba turpia offendunt hōiem
esse peruersum ab intra. quia sicut porcus
cognoscitur in lingua. virū mūdus sit vel
imundus. sic homo in platione verborum.
Hiero. In verborū pondere pbatio confi
sit vite hūane. **Matth. xij.** Ex abundan
tia cordis os loquit. **¶** Unde si hō hz bonū
cor et castum. tunc loquit verba bona et ca
sta. sicut patet in bonis et deuotis homini
bus qui sepius nomināt Iesum et Mariā
et alia verba salutifera. **¶** Sed imundi et lu
ruriosi delectant loqui verba impudica.
et in hoc ostendūt se habere corda impudi
ca. siue sint viri siue mulieres siue v̄gines.
¶ Unde **Chrysosto.** sup **Matth.** Quale
cor habet vnusquisq̄. talia verba loquit
et opera facit. **¶** Unde **Isi.** Qualis sermo
dirigitur et offenditur talis et animus com
probatur. **¶** Unde aliquē mulieres que vo
lunt esse multū honeste cū talia v̄ba pferūt